

ZINĀTNES DZĪVES HRONIKA

Oktobris

1.–2. oktobrī Rīgā un Jelgavā tika sarīkota 27. Baltijas zinātņu vēstures konference par tēmu: “Zinātniskās biedrības, zinātņu akadēmijas un pētnieciskā vide Baltijā”, kuras galvenā rīkotāja bija Latvijas Zinātņu akadēmija (LZA) kopā ar Rīgas Tehnisko universitāti, Jelgavas Lauksaimniecības universitāti, P. Stradiņa Medicīnas vēstures muzeju un Jelgavas Ģ.Eliasa muzeju. Tajā piedalījās zinātņu vēsturnieki no 11 valstīm. Latvijā ieradās Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmijas (EZMA) prezidents Felikss Ungers, lai piedalītos 27. Baltijas zinātņu vēstures konferences ietvaros notiekošajā LZA EZMA rudens kopsēdē Jelgavā, kuras laikā viņš pasniedza 2015. g. Fēliksa balvas. Lielā Fēliksa balva šogad piešķirta LZA goda loceklim Imantam Lancmanim par Jelgavas pils un Kurzemes hercogu kapeņu izpēti un atjaunošanas vadību, un veicināšanas balvas: Latvijas Lauksaimniecības universitātes asociētai profesorei Daigai Zigmundei par Latvijas kultūrainavas vērtību zinātniskiem pētījumiem un ieguldījumu ainavu arhitektūras attīstībā Latvijā un sadarbības veicināšanu Eiropā; Paula Stradiņa Medicīnas vēstures muzeja Medicīnas vēstures izpētes un ekspozīciju darba nodaļas vadītājai Ievai Lībieteī par pētījumiem Latvijas psihiatrijas vēsturē un Andreja Vezālija piecsimtgadē un psihiatrijas vēsturei veltītu muzeja ekspozīciju veidošanu. Konferences gaitā notika Baltijas valstu Zinātņu vēstures un filozofijas asociācijas ģenerālā asambleja, kurā tās ilggadējais prezidents J. Stradiņš atzīmēja asociācijas 25 gadu jubileju un vienlaikus arī nolika tās prezidenta pilnvaras, nododot tās lgaunijas pārstāvjiem. Latvijas Zinātņu vēstures asociācijas goda biedra diplomus saņēma pazīstamais somu zinātņu vēsturnieks akadēmiķis prof. Anto Leikola, RTU rektors akadēmiķis L. Ribickis un igauņu zinātņu vēsturnieks A.Tērings (Tartu).

2. oktobrī LZA goda loceklim Jānim Rokpelnim — 70.

4.– 6. oktobrī, saskaņā ar foruma “Zinātne un tehnoloģija sabiedrībā” dibinātāja un priekšsēdētāja Koji Omi (*Koy Omy*) ielūgumu, LZA prezidents Ojārs Spāritis piedalījās 12. pasaules forumā “Zinātne un tehnoloģija sabiedrībā (*Science and Technology in Society*)”, kas tradicionāli notiek Kioto (Japāna), kā arī foruma ietvaros notiekošajā pasaules zinātņu akadēmiju prezidentu sanāksmē, kuru savukārt rīko Japānas Zinātnes padome.

8. oktobrī LZA viesojās Francijas institūta Latvijā direktors Žils Bonviāls (*Gilles Bonnevialle*) un institūta starpnozaru projektu koordinatore Sandra Urtāne. Viesus pieņēma LZA prezidents O. Spāritis, ārlietu sekretārs Andrejs Siliņš un Humanitāro un sociālo zinātņu nodaļas (HSZN) priekšsēdētāja Raita Karnīte. Tikšanās laikā tika pārrunātas vairākas iespējamās sadarbības idejas, tostarp Latvijas zinātnieku piesaiste materiālu sagatavošanai par Latvijas un Francijas sadarbības vēsturi, sagaidot Latvijas Republikas simtgadi.

9. oktobrī Latvijas Universitātes Lielajā aulā notika Latvijas Zinātnes padomes rīkots forums “Latvijas zinātne — kā sasniegt izcilību?” Forumā darbā bija aicināti piedalīties vairāk nekā 200 dalībnieku. Viņu vidū valsts augstākās amatpersonas, nozaru ministri, Saeimas komisiju vadītāji, Latvijas Pētniecības un inovāciju padomes locekļi, Eiropas Komisijas pārstāvniecības Latvijā vadība, zinātnisko institūciju, profesionālo nevalstisko organizāciju vadītāji un eksperti augstskolu rektori un prorektori, inovācijas procesos iesaistīto Latvijas uzņēmumu vadītāji, doktoranti un studenti, kā arī Zinātnes padomes grantu finansēto projektu vadītāji.

Konferences ievaddaļā bija iespēja iepazīties ar projektu izstādi, kurā tika eksponēti vairāk nekā 70 Latvijas zinātnieku un to sadarbības partneru pētniecības projektu sasniegumi.

Akadēmiķim Elmāram Grēnam — 80.

9.–13. oktobrī Globālais medicīnas zinātņu akadēmiju tīkls (angliski saīsin. *IAMP*; <http://www.iamp-online.org>) sapulcēja Berlīnē 20 jaunos ārstus, kas konkursa kārtā izvēlēti dalībai Jauno ārstu līderu programmā, kura 2015. g. notika jau piekto reizi. Šī programma tiek organizēta kā atsevišķs praktiskās apmācības kurss, kurš norisinās paralēli Pasaules Veselības samitam Berlīnē. Pēc vairāku LZA locekļu ieteikuma Latviju pārstāvēja kardioloģurģs *Dr.med.* Mārtiņš Kalējs.

13. oktobrī LZA kor. loc. Aijai Mellumai — 80.

Fiziķim LZP priekšsēdētājam Andrejam Siliņam — 75.

Notika LZA Senāta sēde. Senāts noklausījās informāciju par LZA jaunu locekļu vēlēšanām pieteiktajiem kandidātiem un četru kandidātu zinātniskos ziņojumus:

LZA korespondētājlocekle Māra Pilmane — “Morfoloģija kā ikdienas zinātniskā un akadēmiskā darba pamats”, LZA korespondētājlocekļis Kaspars Tārs — “Strukturālā bioloģija un tās pielietojumi jaunu vakcīnu un zāļu izstrādē”, LZA korespondētājlocekļis Andrejs Krasņikovs — “Kompozītie materiāli būvniecībā. Mehānika, tehnoloģijas un modelēšana” un LZA korespondētājlocekļis Aleksandrs Rapoportis — “Rauga izmantošana biotehnoloģijās: netradicionālas pieejas”. Senāts piešķīra LZA Atzinības rakstu akadēmiķim Elmāram Grēnam par molekulārās bioloģijas iedibināšanu Latvijā un zinātniskās skolas izveidošanu un akadēmiķim Andrejam Siliņam par izcilu veikumu cietvielā fizikā un ievērojamu darbu

jauno speciālistu sagatavošanā un zinātnes organizēšanā. Senāts piešķīra arī divas papildu LZA ārzemju locekļu vakances 2015. g. jaunu locekļu vēlēšanām. Pēc Senāta sēdes tika atklāta četru Rēzeknes mākslinieču — Ilzes Griezānes, Agras Ritiņas, Vijas Stupānes un Vēsmas Ušpeles gleznu izstāde.

11.–14. oktobrī Lauksaimniecības un meža zinātņu nodaļas priekšsēdētāja Baiba Rivža piedalījās Višegradas (V4) akadēmiju forumā un pārstāvēja Baltijas zinātņu akadēmijas. B. Rivža sniedza ziņojumu “Baltijas valstu Zinātņu akadēmiju sadarbības pieredze un tās izmantošanas iespējas V4 akadēmiju darbā”. Forumā dalībnieki uzklauzīja visu četru valstu izcilu jauno humanitāro nozaru zinātnieku ziņojumus par sniegumu savās pētījumu tēmās. Pēc diskusijas jaunie zinātnieki tika apbalvoti ar Višegradas akadēmiju atzinības rakstiem. Līdzīgi kā Latvijā, visu četru akadēmiju pārstāvji (Polija, Čehija, Slovākija, Ungārija) puda satraukumu par situāciju zinātnē pēc 2020. g., ja nacionālais finansējums zinātnei netiek palielināts, jo arī šajās valstīs lielāko pētniecības finansējuma daļu veido Eiropas struktūrfondi. V4 zinātņu akadēmiju prezidenti uzsvēra, ka par šo problēmu ar valdībām ir jārunā skaļi un neatlaidīgi, un vienojās, ka sagatavos kopīgu foruma gala memorandu, kurā akcentēs 2020. g. svarīgumu zinātnes pēctecībā un kuru nosūtīs visu četru valstu parlamentiem un valdībām.

16. oktobrī — ĶBMZN sēde, kurā noklausījās LZA īsteno locekļu kandidātu Māras Pilmanes, Aleksandra Rapoportas un korespondētājlocekļa kandidāta ķīmijā LOSI vad. pētnieka Pāvela Arsenjana zinātniskos ziņojumus. Aizklāti balsojot, nodaļas locekļi izteica atbalstu visiem pretendentiem, un lēma arī par LZA goda doktora grāda *Dr.h.c.chem.* piešķiršanu LU Ķīmijas fakultātes katedras vadītājam profesoram Andrim Actiņam.

21. oktobrī ar LU CFI vadošas pētnieces *Dr.phys.* Līgas Grīnbergas ziņojumu "Par pētījumiem ūdeņraža uzglabāšanā un iegūšanā" sākās nodaļas locekļu iepazīstināšana ar jaunajiem LZA locekļu kandidātiem. Ārzemju locekļa kandidātu Tarmo Soomeri raksturoja LZA prezidents O. Spārītis un akad. A. Siliņš. Akad. Juris Purāns un akad. Andris Šternbergs raksturoja otru ārzemju locekļa kandidātu — izcilo itāļu fiziķi Antonio Bianconi (*Antonio Bianconi*) un viņa sadarbību ar LU CFI. Tika izveidota darba grupa FTZN nolikuma projekta uzlabošanai.

22. oktobrī *OECD* Zinātnes un tehnoloģiju politikas komiteja sniedza savu formālo pozitīvo viedokli par Latvijas zinātnes politikas un prakses atbilstību *OECD* standartiem. Savukārt 2015. g. 18. novembrī Parīzē notiks pievienošanās sarunas *OECD* Izglītības politikas komitejā. Tehniskās sarunas ir plānots noslēgt līdz šī gada beigām.

Latvijas iestāšanās *OECD* jau ilgu laiku bijusi viena no Latvijas nozīmīgākajām ekonomiskajām un ārpolitikas prioritātēm. 1996. g. Latvija, Lietuva un Igaunija kopīgi iesniedza deklarāciju, kurā tika pausta Baltijas valstu vēlēšanās nākotnē iegūt *OECD* dalībvalsts statusu. Latvijas mērķis pievienoties organizācijai atkārtoti tika izteikts 2004. g. un nostiprināts Latvijas Republikas Ministru kabineta 2004. g. 17. augustā pieņemtajās Latvijas un *OECD* sadarbības politikas pamatnostādnēs. Vēlme iestāties *OECD* tika pausta arī 2006. g. 2012. g. 26. jūnijā *OECD* ģenerālsekretāram A. Gurijam tika iesniegta Latvijas Republikas Ministru prezidenta Valda Dombrovska vēstule ar atkārtotu pieteikumu par Latvijas iestāšanos organizācijā.

2013. g. 30. maijā Parīzē notiekošajā *OECD* Padomes sēdē dalībvalstis pilnvaroja organizācijas ģenerālsekretāru uzsākt sarunas ar Latviju par pievienošanos, bet 15. oktobrī *OECD* Padome apstiprināja Latvijas iestāšanās sarunu "Ceļa karti", kas nosaka individuālo Latvijas pievienošanās plānu organizācijai,

procedūras un visu citu nepieciešamo informāciju procesa norisei. Pievienošanās process, tuvinoties *OECD* standartiem un paraugpraksēm, palīdz valstīm noteikt veidus, kā sasniegt sekmīgākus rezultātus savu iedzīvotāju labā. Tas nozīmē kandidatvalsts likumu, politikas virzienu un prakses padziļinātu, visaptverošu analīzi plašā valsts politikas spektrā. Latvijas politikas izvērtēšanai un rekomendāciju sniegšanai par nepieciešamajām izmaiņām, tuvinoties *OECD* standartiem un labākajām praksēm, tiek mobilizētas 21 *OECD* tehniskās komitejas zināšanas un pieredze.

Pievienošanās process ir paredzēts kā atbalsts Latvijas iekšējo reformu dienaskārtībai un var sekmēt tās noteikto politikas prioritāšu īstenošanu, t.sk. veicināt zinātnes attīstību un inovācijas, kā arī palielināt izglītības efektivitāti.

Latvijas Ārstu biedrībā interesenti iepazīnās ar divām jaunām grāmatām: profesores Sandras Lejniece "Dzelzs deficīta anēmija" (Rīga: SIA "Medicīnas apgāds", 2015, 78 lpp.) un "Porfirija. Mīti, leģendas un realitāte" profesora Aivara Lejnietka redakcijā (Rīga: SIA "Medicīnas apgāds", 2015, 75 lpp.).

27. oktobrī notika LZA Senāta sēde. Zinātniskos ziņojumus sniedza trīs kandidāti LZA jauno locekļu vēlēšanām — LZA korespondētājlocekle Māra Grudule: "Novitātes 17. un 18.gs. literatūrpētniecībā", LZA korespondētājlocekļi Mārtiņš Rutkis: "Starpmolekulārā mijiedarbība — manus pētījumus vienojošais fenomens" un LZA korespondētājlocekļi Andrejs Ērglis: "Modernā kardioloģija Latvijā — klīniskās prakses un medicīnas bāzes zinātņu sintēze". Senāts apstiprināja LZA goda doktora grādu ķīmijā (*Dr.h.c.chem.*) LU profesoram A. Actiņam.

28. oktobrī FTZN sēdes dalībnieki iepazīnās ar īsteno locekļu kandidātiem. LZA kor. loc., *Dr.sc.ing.* Andrejs Krasņikovs referātā "Kompozītie materiāli būvniecībā. Mehānika,

tehnoloģijas un modelēšana” raksturoja savu veikumu šajā jomā un arī pedagoģisko darbību RTU. LZA kor. loc. *Dr.phys.* M. Rutkis referātā “Starpmolekulārā mijiedarbība — manus pētījumus vienojošais fenomens” aprakstīja pētījuma tematiku un lietotās metodes. Slēgtā balsošanā FTZN izteica savu atbalstu visiem LZA locekļu kandidātiem, kā arī piešķīra LZA goda doktora grādu Mārim Vītiņam. Tika apstiprināts arī FTZN nolikums.

29. oktobrī — LZA HSN sēde, kuras darba kārtībā bija paredzēti trīs jautājumi: *Dr.habil. oec.* B. Rivžas ziņojums VPP EKOSOC LV 1. posmā paveiktā un 2. posma izaicinājumu publiskā izskatīšana; *Dr.philol.* Māras Grudules ziņojums “Kurzemes kultūrvēstures izpētes jautājumi 18. gs.”; arī balvu ekspertu komisiju apstiprināšana.

30. oktobrī KĀBMZN sēdē klausījās un apsprieda LZA īsteno locekļu kandidātu A. Ērgļa un K. Tāra ziņojumus par zinātnisko, pedagoģisko un organizatoro darbību. Informāciju par ārzemju locekļa kandidātu Lietuvas ZA prezidentu Valdemaru Razumu (*Valdemaras Razumas*) sniedza akad. O. Spārītis. Aizklāti balsojot, sēdes dalībnieki izteica atbalstu visiem pretendentiem. Par savu dalību *Inter Academy Medical Panel* rīkotajā Jauno ārstu līderu programmā informēja *Dr.med.* M. Kalējs.

2015. g. oktobrī iznācis LZA goda doktora Ilgoņa Bērsona sastādītais Kārļa Skalbes “Mūža rakstu” 7. sējums. Sējuma iznākšanā piedalījies arī Kārļa Skalbes mazdēls, arhitekts un dizainers Andrejs Legzdiņš no Zviedrijas. “Mūža rakstu” idejas autors un sastādītājs literatūrzinātnieks I. Bērsons skaidrojis, ka 7. sējumā ietilpst daudz rakstu no periodikas, tādējādi veidojot unikālu materiālu un foto pirmpublicējumus, līdzīgi kā iepriekšējos sējumos. Dzīves vēstījumā galvenokārt izmantoti Latvijas Nacionālā arhīva fondi.

Novembris

2. novembrī LZA prezidents O. Spārītis nosūtīja apsveikumu Azerbaidžānas Nacionālās zinātņu akadēmijas prezidentam Akifam Alizadem (*Akif Alizadeh*) sakarā ar 70. gada dienu, ko Azerbaidžānas NZA atzīmē 2015. g. 10.–11. novembrī.

5. novembrī LZA uz pirmo sēdi tās jaunajā sastāvā sanāca ar Izglītības un zinātnes ministrijas š.g. 23. oktobra rīkojumu nr. 478 “Par Valsts zinātniskās kvalifikācijas komisiju” apstiprinātā komisija.

Par šīs komisijas priekšsēdētāju tika ievēlēts Juris Ekmanis — *Dr.habil.phys.* akadēmiķis, LZA viceprezidents, Augstākās Izglītības padomes pārstāvis, bet par komisijas priekšsēdētāja vietnieku — *Dr.habil.chem.* prof. akadēmiķis Raimonds Valters, LZA Ķīmijas, bioloģijas un medicīnas zinātņu nodaļas priekšsēdētājs.

8.–13. novembrī LZA prezidents O. Spārītis kopā ar Latvijas delegāciju (no Izglītības un zinātnes ministrijas puses — Agrita Kiopa un Maija Bundule, no Latvijas Zinātnes padomes — Jānis Kloviņš) apmeklēja Taivānu. Ar nelielu delegāciju pārstāvēta bija arī Lietuvas Republikas zinātnes administrācija, jo vizītes laikā notika kārtējā Latvijas–Lietuvas–Taivānas zinātniskās sadarbības atbalsta fonda sanāksme. Prezidents O. Spārītis tikās ar Taivānas *Academia Sinica* viceprezidenti profesori *Yu Wang*, referēja Taibejas Nacionālās tehnoloģiju universitātes Arhitektūras un dizaina fakultātē, kā arī apmeklēja vairākas citas ar pētniecību un inovācijām saistītas universitātes un Hin-chu pilsētas teritorijā izvietoto Industriālo tehnoloģiju parku — Taivānas “Silīcija ieleju”. Pēc daudzo ar zinātņi saistīto institūtu, tehnoloģisko centru un universitāšu apmeklējuma Latvijai ir svarīgi apzināties, ka neliela, bet uz intelektuālo resursu attīstību orientēta valsts spēj kļūt par ekonomiski plaukstošu, modernu tehnoloģiju un inovatīvas rūpniecības zemi.

10. novembrī notika LZA Senāta sēde, kurā tika apspriestas LZA jauno locekļu kandidatūras un izstrādāti ieteikumi pilnsapulcei šajā jautājumā. Par 4. Letonikas kongresa rezultātiem ziņoja akademiķis Tālavs Jundzis, par Valsts Zinātniskās kvalifikācijas komisijas (VZKK) darbu no 1999. līdz 2015. g. — akademiķis Raimonds Valters. Jaunievelētais VZKK priekšsēdētājs akademiķis J. Ekmanis informēja par VZKK turpmāko darbību. Par zinātnes finansējumu runāja LZP priekšsēdētājs akademiķis Andrejs Siliņš. Senāts apstiprināja LZA goda doktora grādu *Dr.h.c.sc. comp.* Mārim Vītiņam un *Dr.h.c.hist.* Kārlim Kangeram.

11. novembrī Fizikas un tehnisko zinātņu nodaļas sēdē LZA goda doktors Jānis Jansons sakarā ar ANO pasludināto “Gaismas gadu” nolasīja referātu “Optisko fotonu skaitīšana un tās lietojums vēsturiskā skatījumā”. Vidzemes Augstskolas profesora Egila Gintera sniegtais referāts “Politikas lēmumu imitāciju modelēšana — Eiropas Komisijas iniciēto zinātniskas pētniecības ietvara programmu projektu pieredze” izraisīja lielu interesi. Radās ierosme vēlreiz izdiskutēt problēmu plašākā akadēmijas vidē.

12. novembrī LZA Portretu zālē notika Oksfordas Universitātes matemātikas profesora Džona Lenoksa (*John Lennox*) zinātniskā lekcija diskusija “Hokings un Dokins par Dievu — patiesība vai maldī?” (*Hawking and Dawkins: Is God a Delusion?*), kurai sekoja jautājumi par šo tēmu. Pasākuma moderators — LZA kor.loc. asoc. prof. Vjačeslavs Kaščejevs.

13. novembrī ĶBMZN sēdē noklausījās akad. Aivara Lejnietka un kor. loc. Sandras Lejnietes priekšlasījumu “Filozofiskas pārdomas par šodienas internās medicīnas izpratnes maiņu jeb ārsta personīgā un profesionālā attīstība”.

Saistībā ar Latvijas valsts 97. gadadienu un Brīvības pieminekļa 80. gadskārtu, LZA HSN izbraukuma sēdē notika Brīvības pieminekļa apskate un iepazīšanās ar tā vēsturi.

LZA īstenai loceklei Dacei Markus — 65.

17. novembrī LZA prezidents O. Spāritis tikās ar jauno Izraēlas vēstnieci Latvijā Lironu Bar-Sadē (*Lironne Bar-Sadeh*), kura ieradās akadēmijā iepazīšanās vizītē. Sirsnīgu sarunu gaitā vēstniece interesējās par līdzšinējo Latvijas sadarbību ar Izraēlas zinātniskajām instancēm un solīja sniegt jebkādu atbalstu sadarbības veicināšanai starp Latviju un Izraēlu.

18. novembrī svinīgajā Rīgas domes sēdē tika pasniegti Rīgas augstākie apbalvojumi: “Gada rīdzinieka” balva, Atzinības raksti un Rīgas Domes un LZA balva. Šogad īpaši jāatzīmē “Rīgas balvas 2015” ekspertu komisijas vienprātība balvu piešķiršanā izcilēm zinātnes un mākslas pārstāvjiem, to vidū LZA īstenajam loceklim J. Gardovskim, LZA goda doktoram R. Lācim, LZA īstenajam loceklim R. Kondratovičam un LZA goda loceklei Dž. Skulmei.

“Gada rīdzinieka” balvu saņēma māksliniece Dž. Skulme par ieguldījumu Latvijas mākslas un sabiedriskās dzīves attīstībā un Rīgas atpazīstamības veicināšanu pasaulē.

Par daudzpusīgas augstākās izglītības attīstību un sekmīgu ārvalstu studentu piesaisti Atzinības raksts piešķirts Rīgas Stradiņa Universitātes rektoram, profesoram J. Gardovskim.

Sirds ķirurģijas centra vadītājs, profesors R. Lācis tika apbalvots par izcilu ieguldījumu medicīnas zinātnes attīstībā un sekmīgu starptautisko sadarbību.

Rīgas domes un LZA balvu saņēma akademiķis R. Kondratovičs par izcilu selekcionāra darbu, ieguldījumu daiļdarzniecībā un Rīgas atpazīstamības veicināšanu pasaulē. LZA, nominējot R. Kondratoviču balvai, īpaši izcēla viņa pusgadsimtu ilgā darba sasniegumus, no

kuriem būtiskākie ir: Latvijas flora papildināta ar jaunu kultūraugu — rododendriem; izstrādāta rododendru audzēšanas agrotehnika un pavairošanas metodes; noskaidroti fizioloģiskie un bioķīmiskie procesi to adaptācijas laikā; kā arī radīta bagātīga publikāciju bāze, kas kalpo par vērtīgu izziņas avotu dārzkopjiem un visiem interesentiem.

18. novembrī akadēmiķim Agrim Gailītim — 80.

19. novembrī LZA korespondētājloceklim Ervinam Lukševičam — 60.

LZA prezidents O. Spāritis nosūtīja līdzjūtības vēstuli LZA ārzemju locekļa profesora Endela Lipmā (*Endel Lipmaa*) ģimenei un Igaunijas Zinātņu akadēmijas prezidentam Tarmo Somerem (*Tarmo Soomere*) sakarā ar profesora, Igaunijas ZA locekļa aiziešanu mūžībā.

21. novembrī LZA goda doktoram Astrīdam Freimanim — 80.

24. novembrī LZA pasniegtas ikgadējās Cicerona balvas. To piešķiršanas mērķis ir atzīt un veicināt publiskās komunikācijas nozīmi, godināt tos, kuri sekmīgi darbojušies politikā, žurnālistikā, akadēmiskajos un radošajos procesos.

Māksliniece Dž. Skulme apbalvota par Latvijas kultūras virzīšanu pasaulē un būtisku devumu valstiskās neatkarības atjaunošanā. L. Ribickis, Rīgas Tehniskās universitātes rektors, balvu saņēma par konsekventu augstākās tehniskās izglītības un tās tautsaimnieciskās ietekmes stiprināšanu. Ar Cicerona Goda nosaukumu atzīmēts Jānis Rozenbergs, Cēsu novada domes priekšsēdētājs, par nozīmīgu veikumu Vidzemes reģiona attīstībā, Sandra Kropa, Latvijas radio 1 žurnāliste, par pievilcīgu un daudzpusēju zinātnes atspoguļojumu un mākslas zinātņu doktors Miervaldis Mozers par ilggadēju radošu ieguldījumu

profesionālu konkursu veidošanā. Cicerona balvu kopš 1999. g. LZA sadarībā ar LU un vairākām nevalstiskām organizācijām pasniedz publisko vēstījumu praktiķiem par veiksmīgu sabiedrības uzrunu un rīcību, realizējot sociālās saliedēšanas idejas lokālā, nacionālā un starptautiskā mērogā. Laureāti ir bijuši gan Latvijas, gan mūsu kaimiņvalstu prezidenti, vietējo pašvaldību vadītāji, Latvijas mākslas un izglītības jomā strādājošie, daudzi žurnālisti.

25. novembrī Starptautiskā Gaismas un gaismas tehnoloģiju gada ietvaros, atzīmējot Einšteina Vispārīgās relativitātes teorijas simtgadi Latvijas Universitātes (LU) bibliotēkā Kalpaka bulvārī, izmantojot rakstus žurnālā "Zvaigžņotā Debess", atklāja izstādi par gaismas nozīmi Visuma izziņāšanā.

Gaismas ātruma noteikšana ievadīja jaunu ēru zinātnes vēsturē. Gaismas ātrums, ko fizikā tradicionāli apzīmē ar latīņu "c", figurē vienādojumos, kas saista telpas un laika koordinātes. Šī konstante nosaka arī sakaru starp ķermeņa masu m un tai atbilstošo enerģiju E ; sakarība $E=mc^2$ ir ienākusi sabiedrības kultūrā.

Atklāšanas pasākumā, kas bija arī jaunatnes kupli apmeklēts, LZA akadēmiķis LU profesors Mārcis Auziņš stāstīja par Einšteinu un 20. gadsimta fiziku, vairāk pievērsdamies zinātnieka personībai.

26. novembrī notika LZA Rudens pilnsapulce. Pilnsapulcē tika pasniegtas divas LZA Lielās medaļas — akadēmiķim A. Barševskim par nozīmīgu ieguldījumu entomoloģijas attīstībā Latvijā un Latvijas koleopteroloģijas skolas izveidošanu Daugavpilī un akadēmiķim Andrim Šternbergam par nozīmīgu devumu jaunu funkcionālo materiālu un nanotehnoloģiju attīstīšanā. *Laudatio* A. Barševskim nolasīja akadēmiķis Indriķis Muižnieks, akadēmiķim A. Šternbergam — LZA korespondētājloceklis M. Rutkis. Pilnsapulces dalībnieki noklausījās arī divas akadēmiskās lekcijas:

A. Barševska ““Ģints *Doliops Waterhouse, 1841 (Coleoptera: Cerambycidae)* — dabas māksla un izdzīvošanas fenomens” un A. Šternberga “Funkcionālie materiāli un nanotehnoloģijas: attīstības metamorfozes”. LZA goda loceklim Imantam Lancmanim tika pasniegta Eiropas Zinātņu un mākslu akadēmijas Lielā balva, bet Solomona Hillera balva — *Dr.chem.* Gintam Šmitam. LZA ģenerālsēkretārs Valdis Kampars akadēmijas locekļus informēja par tiesvedību ar SIA “Rīgas koncertzāle”. LZA jaunu locekļu vēlēšanās akadēmija tika papildināta ar pieciem jauniem akademiķiem — A. Ērgli, M. Gruduli, Andreju Krasņikovu, M. Rutki un K. Tāru. Par LZA korespondētājlocekļiem tika ievēlēti Ina Alsiņa (lauksaimniecības zinātne), Pāvels Arsenjans (ķīmija), Līga Grīnberga (fizika), Valdis Tēraudkalns (teoloģija). Par LZA ārzemju locekļiem ievēlēti Antonio Biankoni (Itālija), Pāvels Gusakovs (Baltkrievija), Valdemars Razums (Lietuva), Tarmo Somere (Igaunija) un Karls Pajusalu (Igaunija), par goda locekļiem Māra Lāce un Gunārs Krollis.

27. novembrī Latvijas Nacionālajā bibliotēkā notika 4. Viroterapijas konference, kura pulcēja vairāk nekā simt interesentu — Latvijas vadošos onkologus, dermatologus, ķirurgus zinātniekus un citus onkoloģijas nozares ekspertus. Konferencē tika apskatīti ievērojamākie viroterapijas pēdējā gada notikumi — medikamenta *Rigvir* iekļaušana klīniskajās vadlīnijās, to reģistrācija Gruzijā, zinātniskā publikācija autoritatīvajā medicīnas žurnālā *Melanoma Research* un straujš ārzemju vēža pacientu pieplūdums.

Konferenci atklāja akademiķis Ivars Kalviņš, kurš uzsvēra, ka viroterapija ir nozare,

kurā Latvija ir pirmā pasaulē: “Mēs esam atraduši ceļu, kā palīdzēt onkoloģiskajiem pacientiem uzveikt audzēju, nekaitējot visam organismam.”

Dr.med. Aleksandrs Derjabo savā ziņojumā atzīmēja, ka arvien vairāk vēža ārstēšanā vērojama tendence pielietot onkolītisko viroterapiju. Aptuveni 75% no visiem Latvijas melanomas pacientiem saņem valsts kompensētu onkolītisko terapiju ar *Rigvir*. A. Derjabo uzsvēra arī profilakses un agrīnas diagnostikas nozīmi sekmīgā vēža ārstēšanā.

Konferences laikā lielu klātesošo interesi izraisīja pasaulē pirmā vēža viroterapijas nozares žurnāla *Cancer Virotherapy* prezentācija. Žurnāla *Cancer Virotherapy* veidošanā piedalījās starptautiska komanda galvenā redaktora profesora Pētera Alberta vadībā. *Cancer Virotherapy* ir populārzinātnisks izdevums, kurš iznāk divas reizes gadā, tas ir pieejams gan drukātā veidā, gan tiešsaistē, modernā interaktīvā formātā mājaslapā www.cancervirotherapy.eu.

Konferencē ar ziņojumiem uzstājās arī profesors Pēteris Alberts, Linda Brokāne, Ieva Strēle, Vika Telle, Kaspars Losāns, Valdis Točs un Kintija Barloti.

28. novembrī. Liepas kultūras namā G. Eņiņam par grāmatu “Nezināmā Latvija” pasniedza Veidenbauma prēmiju.

LZA prezidentam, LZA īstenajam loceklim Ojāram Spārītim — 60.

LZA ārzemju loceklim Johaneram Erki Hollo — 75.